

Impact of Globalization on the Sovereignty of National States

UDC: 327.39:323.2

DOI: <https://doi.org/10.15421/172459>**Shaikhet Dmytro**Ph.D., <https://orcid.org/0009-0000-1222-4990>, world20211@meta.ua*National University Zaporizhzhia Polytechnic (Zaporizhzhia, Ukraine)*

Abstract

Relevance. The speed of changes in technology, communications and the economy require the adaptation of national systems to the new realities of the global world. National governments are often limited in their ability to solve problems without international organizations that essentially facilitate processes of cooperation and coordination.

Purpose: to clarify the impact of globalization on the sovereignty of national states.

Research methodology includes comparative analysis, SWOT analysis.

The results. The positive aspects of the influence of globalization on the sovereignty of national states are manifested through economic development, international cooperation, improvement of living standards, and cultural exchange. The negative aspects of the influence of globalization on the sovereignty of national states can be identified as follows: loss of political autonomy, dependence on global markets, uneven distribution of benefits, loss of national identity. Possibilities of influence of globalization on the sovereignty of national states have the following manifestation: strengthening of global influence, development of innovations and technological progress, strengthening of the regulatory component, access to new markets.

Conclusions. Using the opportunities and minimizing the threats of globalization requires an active and balanced policy on the part of national states, which takes into account global trends and national interests.

The concept of globalization is defined as a multidimensional process of integration of economic, political, social and cultural systems at the global level, which leads to growing interdependence and interconnection between countries and peoples. This process affects the sovereignty of nation states, contributes to the creation of international institutions and new forms of global governance, changes ideas, norms and identities, and can both entrench and change historical inequalities.

Keywords: globalization, sovereignty, national state, international relations, political autonomy, economic integration, transnational corporations

Вплив глобалізації на суверенітет національних держав

Шайхет Дмитро*Національний університет “Запорізька політехніка” (Запоріжжя, Україна)*

Анотація

Актуальність. Швидкість змін у технологіях, комунікаціях і економіці вимагає адаптації національних систем до нових реалій глобального світу. Національні уряди часто виявляються обмеженими у своїх можливостях вирішувати проблеми без міжнародних організацій, які по суті фасилітують процеси співробітництва та координації.

Мета: з'ясування впливу глобалізації на суверенітет національних держав.

Методологія дослідження включає порівняльний аналіз, SWOT-аналіз.

Результати. Позитивні сторони впливу глобалізації на суверенітет національних держав проявляються через економічний розвиток, міжнародне співробітництво, підвищення стандартів життя, культурний обмін. Негативні сторони впливу глобалізації на суверенітет національних держав можна позначити наступним чином: втрата політичної автономії, залежність від глобальних ринків, нерівномірний розподіл благ, втрата національної ідентичності. Можливості впливу глобалізації на суверенітет національних держав мають наступний прояв: посилення глобального впливу, розвиток інновацій та технологічного прогресу, підсилення регуляторної складової, доступ до нових ринків.

Висновки. Використання можливостей і мінімізація загроз глобалізації вимагає активної та зваженої політики з боку національних держав, яка враховує глобальні тенденції та національні інтереси.

Надано визначення поняття глобалізація як багатовимірного процесу інтеграції економічних, політичних, соціальних і культурних систем на глобальному рівні, що призводить до зростаючої взаємозалежності та взаємозв'язку між країнами і народами. Цей процес впливає на суверенітет національних держав, сприяє створенню міжнародних інституцій та нових форм глобального управління, змінює ідеї, норми та ідентичності, а також може як закріплювати, так і змінювати історичні нерівності.

Ключові слова: глобалізація, суверенітет, національна держава, міжнародні відносини, політична автономія, економічна інтеграція, транснаціональні корпорації

Стаття надійшла / Article arrived: 14.05.2023

Схвалено до друку / Accepted: 30.06.2024

Вступ.

За останні десятиліття глобалізація значно збільшила економічну, політичну та соціокультурну взаємозалежність між країнами. Економічні процеси, такі як міжнародна торгівля, фінансові інвестиції, стали більш інтегрованими та складними. Це створює ситуації, коли рішення на рівні національних держав можуть мати вплив на інші країни, а також національний суверенітет, що в свою чергу може формувати необхідність враховувати міжнародні інтереси та норми. Це в свою чергу призводить до зростання кількості міжнародних організацій, які регулюють міжнародні відносини. Наприклад, Європейський союз або Світова торгова організація мають значний вплив на законодавчі процеси країнок-членів, що в свою чергу призводить до ситуацій, коли національні рішення обмежуються або модифікуються під дією міжнародних зобов'язань.

Сучасна глобалізація також створює нові транснаціональні проблеми, які перетинають національні кордони і потребують спільних міжнародних відповідей. Наприклад, кліматичні зміни, кібербезпека, міжнародний тероризм та міграційні потоки вимагають спільних стратегій і координації дій між різними країнами. Відповідно це впливає на суверенітет національних держав, на їх можливість незалежно приймати рішення по тим чи іншим питанням. Глобалізація також ставить під сумнів традиційні моделі національного управління та регулювання. Швидкість змін у технологіях, комунікаціях і економіці вимагає адаптації національних систем до нових реалій глобального світу. Національні уряди часто виявляються обмеженими у своїх можливостях вирішувати проблеми без міжнародних організацій, які по суті фасилітують процеси співробітництва та координації. Відтак **мета статті** полягає у з'ясуванні впливу глобалізації на суверенітет національних держав.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій.

Дослідженням впливу глобалізації на суверенітет національних держав у своїх працях аналізували: М. Сааїда (Saaida, 2023), К. Фольк (Volk, 2022), Х. Гу (Gu, 2023), Х. Лі та С. Ян (Li, & Yang 2021), Пен Бо (Peng, 2022) та інші.

М. Сааїда розглядає аргументи прихильників і противників глобалізації, оцінює їх позиція. Науковець аналізує роль технологічних змін, міграції, міжнародних інституцій і глобального управління у впливі на здатність національної держави до самоврядування (Saaida, 2023).

К. Фольк стверджує, що розмежування поточної дискусії про суверенітет в умовах глобалізації та способу її розгляду є проблематичним. На думку науковця, хоча різне розуміння суверенітету відрізняються за змістом, але відтворюють ту саму концептуальну структуру: жорстке бінарне розмежування на внутрішнє/зовнішнє, національне/

глобальне, теорію контейнера простору, потребу в пошуку вищої влади (політичний, етичний, правовий) скептицизм та ідею однорідності суверенного суб'єкта (держави, закон). Автор наголошує на тому, що в цьому процесі втрачаються важливі емпіричні знання про рушійні сили глобалізації та економічну матеріальність глобальних владних відносин, а також приймаються рішення, які є сумнівними в нормативному сенсі, з точки зору авторизації акторів з одного боку та делегітимації та виключення акторів з іншого боку (Volk, 2022).

Х. Гу наголошує на тому, що незважаючи на величезну кількість даних і складну обчислювальну потужність, Big Tech еволюціонували в нові суверенні державні органи з використанням даних, які уряди повинні прийняти в епоху даних. Інтелектуальний аналіз даних і застосування визначають справжню цінність даних; у цьому відношенні Big Tech важко замінити. Так звана «Четверта промислова революція» змінює новий глобальний порядок, і її основою є великі технологічні компанії. Вони не тільки висловлюють свої занепокоєння та поширюють свої цінності та ідеології, але також роблять помітною свою присутність у міжнародних справах, оскільки Big Tech, здається, перетворюється на новий тип Левіафана. Маючи доступ до значних обсягів даних, зростання Big Tech ставить під сумнів ексклюзивність і перевагу суверенітету, припускаючи позицію де-факто суверена над даними. Науковець стверджує, що великі технологічні фірми завдяки своїм технічним перевагам не лише деконструювали традиційну концепцію суверенітету, а й сформували складні симбіотичні відносини (Gu, 2023).

Х. Лі та С. Ян наголошують на мережеві архітектурі для реалізації суверенної рівності всіх країн у кіберпросторі. На основі високопродуктивного блокчейна, автори описують нову архітектуру мережі, призначену для реалізації спільного управління на технічному рівні. При цьому реалізується «чотири принципи» кіберпростору, прийняті більшістю націй і людей: повага кіберсуверенітету; збереження миру та захисту; сприяння відкритості та співпраці; і створення належного порядку для забезпечення безпеки мережевої системи (Li, & Yang 2021).

Б. Пен стверджує, що розвиток цифрових технологій, представлених штучним інтелектом, технологією блокчейн, хмарними обчисленнями, великими даними, периферійними обчисленнями та 5G, не тільки веде до нового витка економічної та промислової трансформації, але й змінює суспільство та фундаментально трансформує державне управління. Цифрова компетенція, платформи, уряд мають бути удосконалені як частина цифрового лідерства (Peng, 2022).

Результати дослідження.

Спершу слід зробити операціоналізацію основних понять: глобалізація, суверенітет,

національні держави та описати основні концепції в політологічному дискурсі.

К. Омей стверджує, що глобалізація значно послаблює національні держави, зменшуючи їхню роль у регулюванні економічних процесів. Він аргументує це тим фактом, що світові економічні інтереси переважають над національними інтересами (Ohmae, 1996).

На відміну від К. Омей Кеннет Уолтц вважають, що, незважаючи на процеси глобалізації, національні держави залишаються основними акторами міжнародної політики. Вони підкреслюють важливість військової та економічної могутності держав і стверджують, що глобалізація не змінює основну структуру міжнародної системи (Shubham, 2022).

Р. Кеохейн та Дж. Най приходять до висновку, що глобалізація сприяє створенню та розвитку міжнародних інституцій, які допомагають державам співпрацювати і вирішувати спільні проблеми. Науковці досліджують, як міжнародні організації можуть сприяти збереженню миру та стабільності (Keohane, 2006).

А. Вендт стверджує, що глобалізація змінює не лише структури влади, але й ідеї, ідентичності та норми, які формують міжнародні відносини. Тобто глобалізація впливає на те, як держави та інші актори сприймають свою роль у міжнародній системі (Zauzah, 2023).

Д. Хелд та Ентоні МакГрю (Held, & McGrew, 2007) досліджують, яким чином глобалізація сприяє створенню нових форм управління, що включають не лише національні держави, але й міжнародні організації та транснаціональні корпорації і як ці нові форми впливають на суверенітет та демократичну легітимність.

Отже, політологічні теорії глобалізації надають різноманітні змістовні аспекти для розуміння впливу глобалізації на політичні системи. Вони допомагають аналізувати зміни в ролі національних держав, взаємодію між міжнародними інституціями та виникнення нових форм глобального управління. Кожна з теорій підкреслює різні аспекти та наслідки глобалізації, що дозволяє отримати всебічне розуміння цього складного явища.

Проаналізувавши основні теорії глобалізації можна надати узагальнене визначення цьому поняттю. Глобалізація – це багатовимірний процес інтеграції економічних, політичних, соціальних і культурних систем на глобальному рівні, що призводить до зростаючої взаємозалежності та взаємозв'язку між країнами і народами. Цей процес впливає на суверенітет національних держав, сприяє створенню міжнародних інституцій та нових форм глобального управління, змінює ідеї, норми та ідентичності, а також може як закріплювати, так і змінювати історичні нерівності.

Політологічні теорії суверенітету досліджують різні аспекти та еволюцію концепції суверенітету в контексті державної влади, міжнародних відносин та глобалізації.

Т. Гоббс (Goff, 2022) підкреслює, що суверенітет є абсолютною, неподільною і вищою владою в державі. Він визначається як необмежена влада суверена (монарха або держави) над своїми підданими та територією. Суверенітет – це верховна влада держави, яка не залежить від жодної іншої влади, як внутрішньої, так і зовнішньої. Г. Гроцій та колеги (Grotius, Butler, & Campbell, 2017) суверенітет визначають як право держави на незалежність та невтручання у внутрішні справи з боку інших держави. Ж.-Ж. Руссо (Rousseau, 2006) стверджує, що суверенітет належить народу, а не монарху чи правлячій еліті. Державна влада є легітимною лише тоді, коли вона здійснюється з волі народу. Тобто суверенітет – це верховна влада, яка належить народу і реалізується через його участь у політичному житті та управлінні державою.

Б. Констан і колеги (Constant, Hofmann, & Capaldi, 2004) акцентують увагу на тому, що суверенітет визначається конституцією і законами держави. Державна влада при цьому має бути обмежена правовими нормами та принципами. Тому суверенітет – це верховна влада держави, яка здійснюється відповідно до конституції та законів, що забезпечують права і свободи громадян

С. Краснер розглядає суверенітет як складний набір відносин між державами та іншими міжнародними акторами. Він є відносним і залежить від контексту міжнародних відносин (Krasner, 1999).

Р. Кеохейн (Keohane, 2006) розвивають ідею про те, що суверенітет держави може бути частково делегований міжнародним організаціям чи інституціям для досягнення спільних цілей або управління глобальними проблемами. Д. Хелд, Е. МакГрю (Held, & McGrew, 2007) доходять до висновку, що глобалізація призводить до трансформації традиційного суверенітету, при цьому виникають нові форми глобального управління, де влада розподілена між різними рівнями (місцевим, національним, міжнародним). Автори наголошують на тому, що суверенітет – це гнучка концепція, що відображає зростаючу взаємозалежність держав і їх участь у глобальних інститутах управління.

Маючи результати порівняльного аналізу можливим є сформулювати наступне визначення поняття суверенітет – це багатогранна концепція, що поєднує верховну і незалежну владу держави над своїми внутрішніми справами та територією, право на невтручання з боку інших держав і міжнародних акторів, а також здатність делегувати частину своїх повноважень міжнародним інституціям для ефективного вирішення глобальних питань. Суверенітет належить народу і реалізується через

конституційні та правові механізми, відображаючи еволюційний характер взаємозалежності держав у сучасному світі.

Розуміння політологічного змісту поняття національна держава достатньо багатовимірне. А саме, ліберальні теорії підкреслюють важливість індивідуальних прав і свобод, обмеженої влади держави, правової держави та роль міжнародних інституцій у забезпеченні мирного співіснування. Національна держава є важливим актором у міжнародній системі, вона має суверенітет і відповідальність за добробут своїх громадян, збереження порядку та захист прав і свобод. В цьому зв'язку набули розвитку концепції індивідуальних прав і свобод, обмеженої влади держави, ролі правової держави та необхідності міжнародних інституцій для забезпечення мирного співіснування (Mill, 2022; Kant, 2022).

Реалістичні теорії акцентують увагу на владі, суверенітеті та безпеці держав у контексті анахронізму міжнародного співтовариства. Реалістичні теорії акцентують увагу на владі, суверенітеті та безпеці держав у міжнародній системі, а також на важливості стратегічних інтересів і балансу сил. Держава для представників цієї теорії є основною одиницею міжнародного порядку, яка має суверенітет і контроль над своїми територією і ресурсами (Morgenthau, 2005).

Конструктивізм досліджує, як ідентичність і соціальні конструкції впливають на взаємодію між державами. Теорія конструктивізму аналізує, як ідентичність і соціальні конструкції впливають на взаємодію між державами і формування міжнародних структур. Держава формується, на думку ідеологів цієї теорії, через взаємодію та спільні конструкції, які впливають на її зовнішній вигляд і політичні орієнтації (Katzenstein, 1996).

Неомарксистські теорії розглядають державу як інструмент влади та контролю економічних інтересів еліти. Неомарксистські теорії підкреслюють роль держави як інструменту влади та контролю економічних інтересів еліти, а також її взаємодію з міжнародною системою. Національна держава функціонує, на думку авторів цієї теорії, в інтересах капіталістичної економічної системи, забезпечуючи підтримку капіталу та підтримку економічного порядку (Zucchetti, & Cimino, 2021).

Отже, національна держава – це політико-географічна одиниця, яка характеризується наявністю визначених кордонів, суверенітетом, централізованим урядом і населенням, що має спільну національну ідентичність.

Кожна з цих політологічних теорій пропонує унікальний погляд на роль і значення національних держав у міжнародних відносинах. Вони відображають різні аспекти влади, безпеки, ідентичності та взаємодії у світовій політиці. Розуміння цих теорій

допомагає аналізувати та розглядати сучасні виклики і можливості національних держав у глобалізованому світі.

Для визначення впливу глобалізації на суверенітет національних держав доцільно застосувати SWOT-аналіз.

Сильні сторони впливу глобалізації на суверенітет національних держав проявляються через економічний розвиток, міжнародне співробітництво, підвищення стандартів життя, культурний обмін. Глобалізація сприяє економічному зростанню через розширення ринків, залучення іноземних інвестицій та розвиток нових технологій. Поглиблення міжнародного співробітництва сприяє вирішенню глобальних проблем, таких як зміна клімату, тероризм та епідемії. Глобалізація сприяє поширенню найновіших технологій та інновацій, що може покращити якість життя населення. Міжнародний культурний обмін збагачує національну культуру, сприяє розвитку толерантності та взаєморозуміння між народами.

Слабкі сторони впливу глобалізації на суверенітет національних держав можна позначити наступним чином: втрата політичної автономії, залежність від глобальних ринків, нерівномірний розподіл благ, втрата національної ідентичності. Передача частини суверенних повноважень міжнародним організаціям та регуляторним структурам обмежує можливість держав самостійно приймати рішення. Економічна залежність від глобальних ринків може робити країни вразливими до світових економічних криз. Глобалізація може збільшувати нерівність між країнами та всередині між прошарками населення, залишаючи деякі регіони та соціальні групи на узбіччі розвитку. Поширення глобальних культурних норм може призводити до втрати традиційних цінностей та культурної ідентичності.

Можливості впливу глобалізації на суверенітет національних держав мають наступний прояв: посилення глобального впливу, розвиток інновацій та технологічного прогресу, підсилення регуляторної складової, доступ до нових ринків. Держави можуть використати глобалізацію для посилення свого впливу на міжнародній арені через активну участь у міжнародних організаціях та міждержавних союзах. Співпраця з іншими країнами сприяє обміну знаннями та технологіями, що може стимулювати інноваційний розвиток. Інтеграція з глобальними ринками та дотримання міжнародних стандартів може сприяти покращенню національного законодавства та регулювання. Глобалізація відкриває можливості для експорту товарів та послуг, що може стимулювати економічне зростання.

Загрози впливу глобалізації на суверенітет національних держав можуть проявлятися через економічні кризи, соціальну нестабільність, екологічні виклики, втрату суверенітету. Глобалізація

збільшує взаємозалежність економік, що робить держави вразливими до глобальних економічних криз, нерівномірний розподіл благ від глобалізації може призводити до соціальної напруженості та політичної нестабільності, глобалізація сприяє інтенсивному використанню природних ресурсів, що може призводити до екологічних проблем, таких як зміна клімату та вичерпання ресурсів, підвищений вплив транснаціональних корпорацій та міжнародних організацій може призводити до обмеження політичної незалежності національних урядів.

Висновки.

Глобалізація має бінарний вплив на суверенітет національних держав. З одного боку, вона сприяє економічному розвитку, міжнародному співробітництву та культурному обміну. З іншого боку, глобалізація обмежує політичну автономію держав, збільшує їх залежність від глобальних ринків та може призводити до соціальної нестабільності та екологічних проблем.

Глобалізація – це багатовимірний процес інтеграції економічних, політичних, соціальних і культурних систем на глобальному рівні, що призводить до зростаючої взаємозалежності та взаємозв'язку між країнами і народами. Цей процес впливає на суверенітет національних держав, сприяє створенню міжнародних інституцій та нових форм глобального управління, змінює ідеї, норми та

ідентичності, а також може як закріплювати, так і змінювати історичні нерівності.

Маючи результати порівняльного аналізу теорій суверенітету можливим є сформулювати наступне визначення поняття суверенітет – це багатогранна концепція, що поєднує верховну і незалежну владу держави над своїми внутрішніми справами та територією, право на невтручання з боку інших держав і міжнародних акторів, а також здатність делегувати частину своїх повноважень міжнародним інституціям для ефективного вирішення глобальних питань. Суверенітет належить народу і реалізується через конституційні та правові механізми, відображаючи еволюційний характер взаємозалежності держав у сучасному світі.

Національна держава – це політико-географічна одиниця, яка характеризується наявністю визначених кордонів, суверенітетом, централізованим урядом і населенням, що має спільну національну ідентичність.

Для успішної адаптації до глобалізаційних процесів державам необхідно збалансувати вигоди та ризики. Вони мають використовувати можливості для економічного зростання та інновацій, при цьому мінімізуючи загрози, пов'язані з втратою суверенітету та соціальними викликами. Це вимагає активної участі в міжнародних структурах, виваженої регуляторної політики та підтримки національної ідентичності.

REFERENCES

- Constant, B., Hofmann, E., & Capaldi, N. (2004). *Principles of Politics Applicable to All Governments*. Liberty Fund Inc.
- Goff, G. C. (2022). Transforming Le ansforming Leviathan: Job, Hobbes, and Philosophical Progression. *Journal of Religion & Film*, 26, 1-38
- Grotius, H. E., Butler, W., & Campbell A.C. (2017). *The Rights of War and Peace: Including the Law of Nature and of Nature and of Nations*. The Lawbook Exchange, Ltd.
- Gu, H. (2023, April 25). Data, Big Tech, and the New Concept of Sovereignty. *Journal of Chinese Political Science*, April, 1-22
- Held, D., & McGrew, A. G. (2007). *Globalization / Anti-Globalization: Beyond the Great Divide*. Polity.
- Kant, I. (2022). *Perpetual Peace A Philosophical Essay*. Otbebookpublishing.
- Katzenstein, P. J. (Ed.). (1996). *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*. Columbia University Press.
- Keohane, R. O. (2006). *After Hegemony – Cooperation and Discord in the World Political Economy*. Princeton University Press.
- Krasner, S. D. (1999). *Sovereignty – Organized Hypocrisy*. Princeton University Press.
- Li, H., & Yang, X. (2021). *Co-governed Sovereignty Network*. Singapore: Springer.
- Mill, J. (2022). *Stuart On Liberty*. Repro Books Limited.
- Morgenthau, H. J. (2005). *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*. McGraw-Hill Education.
- Ohmae, K. (1996). *The End of the Nation-State*. Touchstone.
- Peng, B. (2022). Digital leadership: State governance in the era of digital technology. *Cultures of Science*, 5(4), 210-225.
- Rousseau, J.-J. (2006). *The Social Contract, a Discourse on the Origin of Inequality, and a Discourse on Political Economy*. Publisher "Digireads.com".
- Saaida, M. (2023). The Controversial Relation between Globalization and National Sovereignty. *European Journal of Science, Innovation and Technology*, 3(5), 94-109.
- Shubham, S. (2022). Kenneth Waltz's Epistemology and Ontology of International Politics. *Social Scientist*, 50, 53-70
- Volk, C. (2022). The Problem of Sovereignty in Globalized Times Law. *Culture and the Humanities*, 18, 716-738.
- Zauzah, N. Z. (2023). Analyzing Alexander Wendt's statements regarding "anarchy is what the state makes IT". *SIYAR Journal*, 4(1), 45-58.
- Zucchetti, E., & Cimino, A. M. (2021). *Antonio Gramsci and the ancient world (Routledge monographs in classical studies)*. London and New York: Routledge.